

Mesagerul Regiunii

Buletin informativ trimestrial al ADR Centru

ianuarie-martie 2014

Dezvoltarea regională este parte a Planul de Acțiuni Republica Moldova - Uniunea Europeană

În perspectiva de integrare europeană a țării, dezvoltarea regională se regăsește în Planul de Acțiuni RM-UE la compartimentul „Dezvoltarea rurală și regională”.

Politica de dezvoltare regională în Republica Moldova a fost elaborată în conformitate cu tendințele și prevederile directivelor europene care au ca obiectiv reducerea disparităților economice, sociale și dezechilibrelor dintre raioanele din componența regiunilor, care urmăresc în final folosul locuitorilor acestora. Nu cunoaștem astăzi oponenți care nu ar fi cointeresați pentru obținerea unei dezvoltări social-economice echilibrate și durabile pe întreg teritoriul Republicii Moldova, consolidarea oportunităților financiare, instituționale și umane pentru dezvoltarea social-economică a regiunilor și în mod corespunzător, susținerea activității autorităților administrației publice locale și a colectivităților locale orientate spre dezvoltarea social-economică a localităților și coordonarea interacțiunii lor cu strategiile și programele naționale, de sector și regionale de dezvoltare. O atenție sporită este acordată dezvoltării zonelor defavorizate și cooperării teritoriale cu scopul intensificării comunicării, schimbului de informații și a experienței între autoritățile naționale, locale și societatea civilă.

Grigore Cobzac, președinte CRD Centru

În context trebuie de precizat că, comunitățile din Regiunile de dezvoltare trebuie să identifice și să definească de comun acord parcursul lor spre bunăstare, iar de la instituțiile implicate se așteaptă un cadru de orientare spre obținerea de performanță în interiorul unor regiuni dezvoltate, atractive pentru a trai, a investi și a munci.

*Grigore Cobzac,
Președintele Consiliului Regional pentru Dezvoltare Centru*

Consiliul Regional pentru Dezvoltare Centru este unul exemplar

Membrii Consiliului Regional pentru Dezvoltare Centru (CRD Centru) s-au întrunit, la 12 februarie, în prima ședință ordinară din acest an. Întrunirea s-a desfășurat în orașul Ialoveni și a avut drept scop aprobarea mai multor documente de importanță strategică pentru Regiunea de Dezvoltare Centru.

La ședință au mai participat: Liviu Oboroc, vice-ministru, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (MDRC), echipa de monitorizare a proiectului "Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova", aplicanții și partenerii proiectelor investiționale care urmează a fi implementate în 2014, reprezentanți mass-media etc.

În cadrul întrunirii, Liviu Oboroc, a specificat că MDRC își dorește ca cele trei consilii de dezvoltare regională din țară să fie acele organisme care să lucreze mai activ, atât în domeniul de planificare și programare, cât și în cel de implementare a proiectelor de dezvoltare regională.

Totodată, Liviu Oboroc, a ținut să aprecieze prestația CRD Centru, care, în opinia sa, este unul exemplar, dar și activitatea

specialiștilor din cadrul ADR Centru, care de la începutul anului și pînă în prezent au evaluat fiecare proiect în parte pentru a le pregăti de inițierea procedurii de implementare.

Tudor Meșina, directorul ADR Centru, a adus la cunoștința celor prezenți raportul anual privind implementarea Planului Operațional Regional (2013-2015), care a fost aprobat de membrii consiliului. De asemenea, Tudor Meșina a precizat că unele proiecte de dezvoltare regională, dar și Programele Regionale Sectoriale în domeniile Managementul Deșeurilor Solide și Eficiența Energetică a Clădirilor Publice, prezentate de colegii din agenție, sînt un rezultat al eforturilor comune cu partenerii noștri de la Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ). Aceste documente strategice au fost aprobate în cadrul ședinței, fiind foarte necesare pentru dezvoltarea regională din Republica Moldova.

În cadrul întrunirii s-a luat act de informația privind gradul de pregătire a proiectelor pentru implementare în anul 2014.

Următoarea ședință a CRD Centru este planificată pentru începutul lunii iunie.

Planificare regională

Primul atelier de lucru în domeniul drumuri regionale și locale

Pe 6 martie 2014 s-a întrunit în prima ședință Grupului Tehnic de Lucru în domeniul infrastructurii drumurilor locale și regionale (DLR).

Pentru a asigura un proces participativ în elaborarea Programului Sectorial Regional DLR, la eveniment au fost invitați reprezentanți ai Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, Agenției de Dezvoltare Regională Centru, Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), APL-urilor din RDC, dar și a întreprinderilor de întreținere a drumurilor din regiune. De asemenea, aceste sesiuni se desfășoară cu sprijinul experților GIZ, care vor asista specialiștii locali în elaborarea unui document de calitate.

„Este important să cunoaștem că aceste ateliere sunt organizate pentru a interacționa, a ne cunoaște mai bine și a deprinde abilități comune în vederea elaborării unui document

Participanții la atelierul de lucru

calitativ, bazat pe surse veridice”, a comunicat Igor MALAI, șef-adjunct al Direcției Generale Dezvoltare Regională, MDRC.

„Necesitatea unui astfel de document pentru RDC a fost constatată și după al doilea Apel de propuneri de proiect, când la ADR Centru au fost înregistrate 99 de propuneri dintre care 32 erau la prioritatea Reabilitarea infrastructurii fizice, anume la infrastructura rutieră. În Documentul Unic de Program pentru perioada 2013-2015 avem aprobate 16 proiecte de acest gen”, a menționat Tudor MEȘINA, directorul ADR Centru.

Regiunea de Dezvoltare Centru are un Program regional sectorial în eficiență energetică a clădirilor publice

Programul Regional Sectorial în Eficiență Energetică al Clădirilor Publice (PRS EECP) a fost aprobat la ședința CRD Centru din 12 februarie 2014. PRS EECP este un instrument operațional în planificarea regională.

Obiectivul general al PRS în EE este de a eficientiza consumul de energie în clădirile publice din Regiunea de Dezvoltare Centru prin trecerea etapizată la noile standarde stipulate de Directivele Uniunii Europene.

Obiectivele specifice ale acestui document sunt: Consolidarea cadrului legal și instituțional; Perfecționarea procesului de identificare, elaborare și implementare a proiectelor investiționale durabile; Dezvoltarea infrastructurii de management energetic la nivelul regiunii; Dezvoltarea abilităților în domeniul

Membrii CRD Centru aprobă PRS în EE

eficienței energetice a reprezentanților instituțiilor publice; Informarea și sensibilizarea publicului privind oportunitățile de reducere a consumului de energie la nivel regional.

Viziunea privind EE în clădirile publice a RDC: către anul 2020 se va reduce consumul de energie cu aproximativ 27,563 MWh. prin reabilitarea energetică a circa 174,452 m² din suprafața a 87 de clădiri publice.

Pentru a atinge acest indicator ar fi necesar de investit în jur de 42,5 mln. Euro.

A demarat implementarea programului regional sectorial de management al deșeurilor solide

Pentru realizarea cu succes a acestui proces a fost instituit Grupul de Lucru Sectorial Regional (GLSR).

În componența acestuia se regăsesc membrii GTL care au participat la elaborarea PRS MDS, reprezentanți ai primăriilor din orașele reședință de raion, reprezentantul unui ONG din regiune, și – pentru prima etapă de implementare – Grupul de Lucru pe Proiect (GLP), Zona 2 de management a deșeurilor (Călărași, Nisporeni și Ungheni) în componența căruia se regăsesc reprezentanți

a mai multor instituții (consiliile raionale, primăriile reședință de raion, inspecțiile ecologice raionale, centrele de sănătate publică).

Pe data de 13 martie 2014, la Chișinău, a fost organizată prima ședință a GLSR și a GLP, la care au participat și reprezentanți ai MDRC, Ministerului Mediului, Centrului Național de Mediu, Institutului de Ecologie și Geografie al AȘM.

S-a stabilit Planului de lucru pentru perioada 2014-2015, când se preconizează elaborarea Studiilor de Fezabilitate/Evaluare a Impactului asupra Mediului pentru sistemul regional de gestionare a deșeurilor. În etapa imediat următoare se prevede identificarea locației pentru depozitul regional (care va fi construit după standarde europene).

Procesul este susținut integral de către MDRC și Ministerul Mediului și se încadrează pe deplin atât în politica regională, cât și în cea de protecție a mediului promovate de ambele instituții la nivel național.

Proiecte în Regiunea de Dezvoltare Centru

Pentru anul 2014 ADR Centru are în implementare 17 proiecte regionale. Șapte dintre acestea sînt proiecte trecătoare, începute în anii precedent, iar 10 sînt lansate în anul curent. Lista proiectelor în implementare o găsiți pe site-ul agenției www.adrcentru.md, la rubric Harta Interactivă a Proiectelor.

În 2013, Agenția de Dezvoltare Regională Centru (ADR Centru) a implementat în total 10 proiecte, finalizînd cu succes 2 dintre acestea: "Un mediu salubru pentru o dezvoltare regională durabilă" (Hîncești) și "Salubritatea localităților din raioanele Nisporeni, Strășeni și Călărași pentru un mediu curat și sănătos". Aceste proiecte vor contribui semnificativ la creșterea

Vizita delegației Guvernului suedez la proiectul-pilot de la spitalul din Orhei

O delegație a Guvernului Suediei a vizitat, la 28 februarie, Spitalului Regional Orhei. Oficialii suedezi s-au arătat interesați de procesul de implementare a proiectului-pilot „Creșterea eficienței energetice a Spitalului Regional Orhei”

În urma prezentării de către Elena Palanciuc, directorul Spitalului Regional Orhei, a datelor statistice, s-au convins de succesul acestui proiect. Alte trei raioane beneficiază de serviciile acestui spital, astfel această instituție are un impact regional. La nivel de țară au fost determinate 10 regiuni de sănătate inclusiv Transnistria, iar fiecare regiune va avea spitalul său regional. Spitalul de la Orhei este unul din aceste spitale.

Diplomații suedezi au apreciat înalt profesionalismul tuturor celor care au fost implicați în implementarea proiect-

calității vieții locuitorilor Regiunii Centru deoarece gunoștile neautorizate erau un focar de infecții pentru locuitori.

Suma totală planificată pentru realizarea proiectelor din Regiunea de Dezvoltare Centru pentru anul curent este de 116.697,40 mii lei dintre care 77.305,50 mii lei sînt din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, iar 39.391,90 mii lei din surse externe.

În anul 2013 suma totală investită în proiecte de dezvoltare regional în Regiunea Centru a fost de 91.723,18 mii lei dintre care 49.293,48 mii lei din FNDR, iar 42.429,70 mii lei din alte surse.

Delegația Guvernului Suediei însoțită de reprezentanții ADR Centru și Spitalului Regional Orhei.

tului și au salutat idea investiției pe viitor în alte proiecte de dezvoltare din țara noastră.

În anul curent, a fost aprobat spre implementare un proiect similar de creștere a eficienței energetice la Nisporeni. Astfel, Regiunea de Dezvoltare Centru beneficiază în continuare de suportul financiar al donatorilor internaționali, inclusive suedezi.

Drumul spre un viitor mai bun pentru locuitorii satului Scoreni

Lucrările care se desfășoară la moment la proiectul de la Scoreni

Din septembrie 2014 locuitorii satului Scoreni din raionul Strășeni nu vor mai trebui să mergă pe ocolite pentru a ajunge la Chișinău.

Construcția drumului local L452, care va face conexiunea dintre satele Scoreni și Malcoci cu ieșire spre traseul internațional Chișinău-Leușeni îi va scuti pe localnici să meargă prin orașul Strășeni pentru a ajunge în capitală. Mai mult, potrivit Svetlanei Tabacari, primar de Scoreni, va exista și o rută directă Scoreni-Chișinău.

Potrivit directorului Agenției de Dezvoltare Regională Centru, Tudor Meșina, succesul unui proiect depinde foarte mult de implicarea autorităților publice locale la toate nivelele de implementa-

re a proiectului. Despre construcția drumului L452 nu are decât cuvinte de laudă. „Este un proiect foarte bun pentru dezvoltarea economică regională. Agenții economici deja se interesează cât costă un lot de teren la marginea satului Scoreni, ceea ce este un semn pozitiv. Ar putea să fie create noi locuri de muncă, iar satele din această regiune să devină mai dezvoltate”, a subliniat Meșina.

Terenul pentru construcția stației de balotare și sortare a deșeurilor în orașul Șoldănești a fost determinat

De curînd specialiști din cadrul ADR Centru în comun cu o echipă de consultanți ai Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) au întreprins o vizită de clarificare la proiectul „Îmbunătățirea sistemului integrat de management al deșeurilor solide în raioanele Șoldănești, Rezina și Florești”.

În timpul vizitei a fost discutată aprobarea localului amplasării liniei de balotare și sortare procurate în cadrul proiectului, și punerea acestuia în funcțiune. Au fost propuse mai multe localuri de amplasare a liniei, pentru ca în final să se decidă asupra amenajării halei din cadrul oficiului Regia - Apă Șoldănești. Urmează să fie actualizat devizul de cheltuieli și se va purcede la elaborarea Regulamentului tehnologic de exploatare a stației de sortare.

Proiecte în Regiunea de Dezvoltare Centru

Restaurarea obiectelor de patrimoniu istoric reprezintă interes național

Reprezentanții ADR Centru au întreprins o vizită la proiectul regional: „Deschiderea traseului turistic (Vama Veche Lăpușna) prin restaurarea obiectelor de patrimoniu istoric, Conacul „Manuc-Bey” din or. Hîncești, Locația geto-dacică din satul Stolniceni”.

La moment în cadrul proiectului se execută lucrări de reconstrucție și consolidare a structurii de rezistență a edificiilor. Valoarea totală a proiectului fiind de 23 500 000 de lei.

Proiectul este implementat de ADR Centru și finanțat din Fondul Național de Dezvoltare Regională.

În final se urmărește reabilitarea Casei contesei Dolgorukii, includerea Complexului muzeistico-turistic Conacul-Parc „Manuc-Bey” din or. Hîncești, Cetății geto-dacice din satul Stolniceni și Mănăstirii Hîncu în circuitul turistic al RM, intensificarea contactelor între specialiștii în domeniul patrimoniului cultural din țară, creșterea gradului de promovare și eficientizare a turismului. Constituirea unui traseu turistic intern de o asemenea valoare, pe lângă avantajele economice, va servi drept imbold la o mai bună cunoaștere a istoriei și culturii ținutului natal.

Lucrări de restaurare a Conacului Manuc - Bey

Lucrări de restaurare a Conacului Manuc - Bey

Apa de calitate este tot mai aproape de locuitorii raionului Ungheni

Stabilirea amplasării rezervoarelor

La începutul lunii aprilie a fost stabilit locul de amplasare a două rezervoare pentru apă potabilă din satul Unțești, raionul Ungheni.

Aceste rezervoare vor fi construite în cadrul proiectului „12000 CETĂȚENI APROVIZIONAȚI CU APĂ POTABILĂ ÎN 12 LOCALITĂȚI” din raionul Ungheni și vor asigura populația sateelor Unțești, Vulpești și Mănoilești cu apă potabilă de calitate. Primarul satului Unțești, Basamalerca Alexandru, susține că realizarea acestui proiect va îmbunătăți semnificativ calitatea vieții locuitorilor raionului Ungheni.

Proiectul de aprovizionare cu apă este gestionat de Agenția de Dezvoltare Regională Centru. Valoarea totală a proiectului este de 28 021 980 de lei, din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională a fost solicitată suma de 24 522 000 de lei, restul fiind contribuția aplicantului. Anul acesta Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale a alocat pentru acest proiect suma de 7 milioane de lei.

Operatorii economici sunt interesați de noile proiecte din Regiunea de Dezvoltare Centru

În perioada lunilor martie-aprilie au avut loc 16 proceduri de achiziții publice, dintre care 10 licitații publice și 6 concursuri prin cererea ofertei de preț.

În cadrul acestora au fost depuse 83 de oferte, fapt care demonstrează interesul sporit al operatorilor economici pentru executarea lucrărilor în cadrul proiectelor de dezvoltare din Regiunea Centru. Cele mai multe oferte au fost depuse la licitațiile publice pentru următoarele achiziții:

- Alimentarea cu apă potabilă a s. Temeleuți, r. Călărași - 12 oferte
- Construcția casei de ambalare pentru păstrarea și procesarea fructelor și strugurilor în Costești, Ialoveni - 15 oferte

Ședință de lucru pentru un concurs de oferte de preț

- Amenajarea parcurilor din s. Donici, s. Cucurzeni, r. Orhei și s. Codreanca, r. Strășeni – 7 oferte.

Pînă în prezent au fost încheiate 8 contracte, dintre care 3 au fost aprobate de către Agenția Achizițiilor Publice.